

ustanovah za sprejem ni čakalne dobe, v preostalih je ta zelo raznolika. Obiski svojcev so skoraj povsod mogoči ob katerem koli času. Prav tako v večini ustanov lahko stanovalci prinesejo s seboj svoje pohoštvo, marsikje so dovoljeni tudi domači ljubljenci. V večini ustanov so prostori brez arhitektonskih ovir in prilagojeni dementnim osebam. Obroki so na voljo bodisi v jedilnicah ali pa v skupnih kuhinjah, ponekod se jih lahko postreže tudi v zasebnih sobah. Ponudba vsakodnevnih dejavnosti je zelo raznolika. Nadalje v vseh ustanovah ponujajo različne vrste nege, terapije in svetovanje – po potrebi so na voljo fizioterapija, logoterapija, ergoterapija, dietetika ipd. Kar zadeva zdravniško oskrbo, ima večina ustanov svojega zdravnika, v polovici ustanov ima enkrat na teden ordinacijo splošni zdravnik, v osmih je na voljo 24-urna zdravniška oskrba. V večini ustanov je mogoča tudi zobozdravniška oskrba, vizite nevrologa oz. psihiatra so redne ali po potrebi. Za nujne medicinske primere je poskrbljeno na različne načine – prevoz z rešilnim vozilom v bolnišnico, dežurna služba, domski zdravnik ipd.

Posamezne ustanove so v priročniku podrobno predstavljene na enoten način: nazivu ustanove sledijo splošni podatki (naslov, telefon, elektronski naslov, domača spletna stran ipd.), dostop z javnimi prevoznimi sredstvi, storitve, ki so na voljo v ustanovi in njeni bližnji okolici (frizerski salon, pedikura, pralnica, pošta, slaščičarna ipd.). Sledi opis ponudbe za dementne osebe: vrsta ponudbe (oddelki, gospodinjske skupine, stanovanjske skupnosti ipd.), število mest, kriteriji za sprejem, čakalna doba, čas obiskov, možnost, da imajo oskrbovanci svoje pohoštvo in domače živali, možnost dnevnega varstva, stroški namestitve in možnost pridobitve finančne pomoči. Podrobne informacije najdemo tudi o ureditvi enot za dementne: nastanitvene možnosti (vrsta in opremljenost sob, prilagojenost prostorov, ostali prostori, ki so na voljo oskrbovancem ipd.), organizacija prehrane, različne storitve v ustanovi

(ponudba prostočasnih dejavnosti, terapija in svetovanje, doplačila storitev), varstvo in nega (posebni koncepti nege, izvajalci storitev, prostovoljci), zdravniška oskrba (zdravnik splošne medicine, specialisti, medicinska prva pomoč) in možnosti vključevanja svojcev v oskrbo dementnih oseb (prirejanje večerov s svojci, možnosti udeležbe na internih usposabljanjih, izletih, pri vsakdanjih dejavnostih ipd.).

Zelo pregleden priročnik o demenci z izčrpnimi informacijami in številnimi podatki o institucionalnem varstvu za bolnike z demenco je nedvomno zelo koristen pripomoček za bolnike in njihove svojce, za skrbnike in vse zainteresirane. Želeti si je, da bi podobno publikacijo čim prej dobili tudi v slovenskem prostoru.

Tanja Pihlar

Grossmann Igor, Na Jinkyung, Varnum Michael E. W., Park Denise C., Kitayama Shinobu in Nisbett Richard E. (2010). Reasoning about social conflicts improves into old age. V: *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, letnik 107, št. 16, str. 7246–7250.

## **PRESOJANJE DRUŽBENIH KONFLIKTOV SE S STAROSTJO IZBOLJŠA**

V javnosti velja prepričanje, da ljudje s starostjo postajajo modrejši, četudi se soočajo z upadom mnogih oblik kognitivnega procesiranja. Stari ljudje imajo več življenjskih izkušenj, še posebno z medosebnimi odnosi. Ideja o modrosti v starosti se sklada z vodilnimi teorijami v razvojni psihologiji. Psiholog Paul Baltes modrost opredeli kot znanje, uporabno pri soočanju z življenjskimi problemi, ki vključuje zavedanje različnih življenjskih okoliščin in spreminjanja le-teh, prepoznavanje, da imajo posamezniki in skupine različne vrednote in življenjske cilje, priznavanje negotovosti življenja ter znanje o načinih, kako se z negotovostmi soočati. Podobno sta Michael Basseches in Deirdre Kramer, predstavnika post-

formalnega pogleda na mišljenje, oblikovala niz spoznavnih shem, ki so potrebne pri modrem mišljenju. To so priznavanje pogledov drugih, razumevanje okoliščin, širših od trenutne zadeve, občutljivost za možnost spremembe družbenih odnosov, razumevanje možnosti različnih izidov nekega družbenega konflikta, skrb za razrešitev konflikta in naklonjenost kompromisom.

Pretekle študije o povezanosti modrosti s starostjo so dajale nekonsistentne rezultate. Raziskovalci v študiji, ki jo predstavljamo, so poskušali preseči nekatere omejitve prejšnjih študij z merjenjem presojanja s strukturiranimi intervjuji z raziskovalci in ne preko pisnih nalog ter z uporabo naravnih, kontekstualno bogatih zgodb, ki so se nanašale na družbene konflikte. Uporabili so dva tipa zgodb. V prvih so se konflikti pojavljali med družbenimi skupinami, v drugih pa med posamezniki.

Merjenje modrosti je potekalo preko analize besednih razmišljanj udeležencev o možnih načinih nadaljnjega razvoja opisanih družbenih konfliktov. Izpeljali so šest dimenzij modrosti: menjanje perspektive, prepoznavanje možnosti spremembe, prožnost napovedi, prepoznavanje negotovosti in omejenosti znanja, iskanje razrešitve konfliktov in iskanje kompromisov. Študija je vključevala mlade (25–40), srednje stare (41–59) in stare odrasle ljudi (nad 60 let). Starejši udeleženci so pri presojanju konfliktov med družbenimi skupinami dosegali višje rezultate na vseh dimenzijah modrosti, kot tudi v skupni oceni modrosti. Pri konfliktih med posamezniki so starejši udeleženci prav tako dosegali višje rezultate na vseh dimenzijah razen pri razreševanju konfliktov in negotovosti. V zgornjih 20 % rezultatov je bilo pomembno več starejših ljudi. Povprečna starost udeležencev z najboljšimi dosežki je bila tako 64,9 let, medtem ko je bila povprečna starost v spodnjih 80 % skoraj 20 let nižja. Spol ni bil povezan z modrostjo, napovedovali pa so jo višji socio-ekonomski status (SES), izobrazba in kristali-

zirana inteligentnost, ki je močno povezana z izkušnjami. Ob nadaljnjem preverjanju povezav se je izkazalo, da starost pomembno prispeva k modrosti ne glede na SES, izobrazbo in kristalizirano inteligentnost. Po drugi strani pa SES in izobrazba nista samostojno prispevala k razvoju modrosti, saj je razlika pogojena predvsem s tem, da imajo ljudje z višjim SES in izobrazbo tudi višjo kristalizirano inteligentnost.

V študiji torej ugotavljajo, da se modrost v starosti povečuje, kljub s starostjo povezanim upadom fluidne inteligentnosti. Zmožnost presojanja konfliktov se torej s starostjo povečuje. Do porasta modrosti pride predvsem med srednjo odraslostjo in starostjo. Podatki podpirajo idejo, da bi starejši ljudje lahko imeli ključne družbene vloge v zvezi s pravnimi odločitvami, svetovanjem in medskupinskimi pogajanjem. Hkrati pa študija tudi poudari in prikaže eno izmed pomembnih notranjih moči starejših ljudi.

Martina Starc

Ray Sujata, Sharp Ellen in Abrams Dominic (2006). *Ageism - A benchmark of public attitudes in Britain. Age Concern Reports. London: Age Concern England. 74 str.*

## O STAROMRZNIŠTVU V VELIKI BRITANiji

Publikacija z naslovom *Staromrzništvo – Kazalci javnega mnenja v Britaniji (Ageism - A benchmark of public attitudes in Britain)*, ki ga je leta 2006 izdala organizacija *Age Concern*, raziskuje pojav staromrzništva v Veliki Britaniji in njegovo razširjenost v vsakdanjem življenju in na različnih področjih v družbi. Nastala je na podlagi prve obsežne raziskave tega pojava v omenjeni državi. Po mnenju avtorjev je staromrzništvo v primerjavi z rasizmom in seksizmom precej slabše raziskano. Čeprav je poročilo malce starejšega datuma, je dragoceno, saj prinaša številna spoznanja o predsodkih, povezanih s starostjo, in razumevanje tega, kako nastanejo,